

1

—Això va passar fa una pila d'anys. En Joan i la seva mare van arribar a un poble. Ningú no sabia des d'on ni per què. La mare era vídua i buscava feina. Era una dona amable i treballadora, encara que poc aficionada a les converses llargues i a entrar en detalls sobre la seva vida anterior. El fill, en canvi, no passava desapercbut. Als sis anys, superava en alçada tots els infants de la mateixa edat, i als deu, tenia més força que qualsevol home del poble.

»Quan a escola li duien la contra o el punxaven, s'organitzaven unes picabaralles ben grosses. No perquè fos cap busca-raons ni cap perdonavides, sinó més aviat pel contrari: era tan bona persona que se n'aprofitaven per burxar-lo i treure'l de polleguera. Com que era un grandàs i ningú no sabia res de son pare, li deien: “El teu pare és un

ós, el teu pare és un ós”. I tant ho van repetir, que al final de malnom li quedà en Joan de l’Ós.

—I per què no coneixia el pare? —m’interrompé l’Àlicia—. Estaven separats?

—L’avi, quan m’explicava la història, no deixava clar aquest punt. I jo no preguntava, per no ser indiscret ni tallar-li el fil.

—Els meus pares estan separats. Però jo els conec tots dos. En Joan devia ser molt desgraciat.

—Sí..., però la seva sort va canviar. Vols saber com?

La pota del tamboret amenaçava d’enviar-me a terra. Em vaig acomodar tan bé com vaig poder, les cames obertes, l’esquena contra la paret, per continuar. L’Àlicia em mirava fixament, amb uns ulls com unes taronges.

—En pujar-li la mosca al nas, en Joan encaçava els altres i els amenaçava amb el puny tancat —i vaig cloure el puny, com recordava que feia l’avi, i l’Àlicia es tapà amb el coixí, instintivament—. Però el que tenia de forçut li sobrava de bondadós, i així que aconseguia agafar-ne algun i aixecar-lo de terra, el calmaven amb raons i bones paraules. No obstant això, el mestre no sabia què

fer i cada curs estava més amoïnat. Ara i adés, enviava notes a la mare sobre el seu comportament: «El seu fill s'ha barallat»; «En Joan ha deixat l'ull blau a un company»; «En Joan ha perdut el control perquè no ha sabut resoldre l'activitat a la pissarra i els companys s'han rigut d'ell»; «En Joan ha agafat la taula i l'ha llançat per la finestra». I altres coses per l'estil...

26

—Llançava taules per la finestra? I no pegava a ningú?

—Era forçut. I no pegava a ningú perquè la finestra donava al pati de l'escola. A mesura que creixia resultava més difícil de controlar i el mestre era incapaç d'aplicar aquella dita: «De petitet, s'adreça l'arbret.» La mare va provar de fer-lo llaurar dret, i decidí posar-lo a treballar. Primer, d'aprenent al forn. Havia de mantenir el foc encès, abocar llenya i buscar-ne a la serra. Decidiren que treballaria de franc, a canvi de la manutenció. Al cap de tres dies el forner el tornava a casa.

»—Què passa, no compleix, el meu fill, a la feina?

»—Senyora, prou i massa que compleix! —s'explicà el forner—. Mai de la vida no he vist ningú agafar branques i troncs com pa-

lla, ni carregar sacs de farina de quatre en quatre. Però en Joan menja més que un bou. Ahir ens va faltar pa per vendre, perquè a mig matí va dir que tenia fam. I no ho vulguis saber, els pans que es cruspí, a mossegades, l'un rere l'altre. Em sap greu, el seu fill no pot treballar de forner.

»La mare, desesperada, perquè ella tampoc no podia alimentar-lo, va afanyar-se a trobar-li una altra ocupació. Aquesta vegada, el col·locà de jornalier en una masia. Hi treballaria a canvi de menjar. El mas tenia molts bancals d'horta, fruiters i caça en abundància. No se l'acabaria. Això pensava ella! Al cap de tres dies, el capatàs trucava a la porta de casa.

»—Què passa, no compleix, el meu fill?

»—Treballa més que vint homes junts. I menja més que quaranta! Abans-d'ahir el tractor es quedà sense gasolina, i mentre omplíem el dipòsit, desenganxà els ferros, se'ls lligà a l'esquena i, tot sol, es posà a llaurar, més ràpid que la màquina. Ahir, li manàrem cavar un pou. Agafà el pic i, sense encomanar-se ni a Déu ni al dimoni, començà a partir roca com una barrinadora i a treure terra a cabassos. L'amo estava contentíssim. Però vingué l'hora de sopar i ens

27

va buidar el rebost, que teníem ple per passar l'hivern. I encara preguntà: “Que no n’hi ha, de segon plat? He treballat més que un bou”. Em dol l'ànima, però el seu fill no hi pot continuar.

»El mateix va passar de peó d'obra, d'aprenent de ferrer, de cambrer... Al cap de tres dies, a tot estirar, tornava a casa. Això va augmentar encara més la llegenda que l'envoltava, fins al punt que tothom el temia, el mirava de cua d'ull i parlava a cau d'orella quan se l'encreuaven pel carrer. En Joan, al final, en va tenir prou.

»—Mare, me'n vaig de casa, a veure món.

»—Que te'n vas? Si ets molt jovencell. Què faràs pel món, amb els perills que hi ha?

»—Mare, amb seny i un bon garrot, de res no he de tenir por.

»La primera cosa que va fer abans de partir, va ser triar un bon garrot. Però cap no li feia el pes. Els de tronc de pi eren massa llargs. Els de tronc de carrasca, massa grossos. Els de garrofer, massa curts. A més, no li semblaven resistents. Ell en volia un de ferro. Però d'on l'aconseguiria? Aquell dia, a l'hora de la becaina, va recórrer els carrers

del poble, estirant i arrencant les reixes de les finestres, per ajuntar el ferro, fondre'l i forjar un garrot.

»Els veïns, en adonar-se del que havia passat i en sentir les martellades, treien foc pels queixals. Però ningú no gosava dur-li la contrària, per por de despertar el geni. A més a més, estaven esperançats amb la idea de perdre'l de vista. El problema és que en Joan no quedà convençut del garrot, perquè va ser capaç d'alçar-lo amb un dit, sense esforç. I a l'hora de sopar se'n va anar a arrencar el ferro que quedava als balcons. I si algú protestava pel desgavell, ell el reptava:

»—Què t'estimes més, donar-me el ferro o convidar-me a sopar?

»Va treballar tota la nit de valent a la forja. Les martellades i els esbufecs mantingueren el poble en vetlla. Fins que poc abans de l'alba, el van veure creuar el carrer i allunyar-se, orgullós del seu garrot de vint arroves de ferro pur:

»—Amb seny i un bon garrot, de res no he de tenir por.